

VOORWOORD.

Sedert de uitgave van zijne *Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon*, in 1886, tot aan zijne dood in 1900 liet mijn Vriend Tuerlinckx geene gelegenheid voorbijgaan om uit den mond van het Hagelandsch volk merkwaardige woorden en wendingen af te luisteren en er zijne verzameling mede te verrijken met het inzicht om later een Bijvoegsel aan zijne *Bijdrage* te laten verschijnen.

De familie Tuerlinckx had mij dezen schat toevertrouwd, dien ik, mijns inziens, niet beter kon doen gelden, dan met hem te laten waardeeren door de Koninklijke Vlaamsche Academie van Taal- en Letterkunde.

Op voorstel van hare Commissie voor Middelnederlandsche Letteren heeft zij besloten dit laatste werk van mijnen Vriend uit te geven, en mij gelast het voor den druk gereed te maken.

Volgens de indeeling van den Schrijver zelf bevat het :

« 1° Eene lijst van nieuwontdekte uitdrukkingen;

« 2° Eene reeks van uitdrukkingen door

Schuermans reeds opgegeven, maar hier bijgevoegd om de Hagelandsche spraak zoo volledig mogelijk voor te stellen ».

Het zal niemand verwonderen mij te hooren verklaren, dat die vereerende arbeid, hoe lastig ook, voor mij zeer opwekkend en genoeglijk was. Zoo menige uren had ik met mijnen Vriend aan zijne BIJDRAGE gewerkt! Het was mij ook nu weer, alsof wij nog te zamen waren, en nieuwe schatten ontdekten, en wikten en wogen. Doch onder het verwerken der stof kwam er menige Hagelandsche uitdrukking onder mijne pen, die evenzeer verdiende opgeteekend te worden. En toen ik die veelal ook bij RUTTEN (1), SCHUERMANS (2), CORNELISSEN EN VERVLIET (3), AMAAT JOOS (4) aantrof, heb ik het nuttig geacht de verzamelingen dier schrijvers nog eens regelmatig door te lezen, en tot mijn groot genoegen kwam ik daarin gansche reeksen woorden tegen, die in mijne geboortestreek algemeen gebruikt worden, en toch door TUERLINCKX niet werden opgenomen.

Ook de *Proeven van Bredaasch Taal- eigen* door J.-H. HOEUFFT en zelfs het *Woordenboek der Groningsche volkstaal in de 19^{de} eeuw* door H. MOLEMA heb ik geraadpleegd om hen te

-
- (1) Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon.
(2) Bijvoegsel aan het Algemeen Vlaamsch Idioticon.
(3) Idioticon van het Antwerpsch dialect.
(4) Waasch Idioticon.

laten getuigen, dat menige Hagelandsche uitdrukking ook in Noord-Nederland voortleeft.

Eindelijk heb ik KILIAEN nageslagen, en de woorden, die ook door hem aangehaald werden, met zijne naamletter gemerkt.

Sommige woorden, die reeds in het *Wdb. der Nederl. Taal* eene plaats vonden, werden hier nog opgenomen, hetzij om nader te worden toegelicht, hetzij omdat zij in het *Wdb.* als « Zuidnederlandsch », veelal gelijkstaande met « dialectisch en van minder allooï » opgeteekend staan. Hierdoor werd echter de omvang der ondernomen uitgave ruim verdriedubbeld.

Men zal het mij niet ten kwade duiden van deze gelegenheid gebruik te maken om de aandacht der belangstellenden op al die woorden in te roepen en deze, waar zij het zouden verdienen, in hun recht te helpen herstellen.

Doch ik wil mijnen Vriend voor mijnen persoonlijken arbeid niet verantwoordelijk maken; daarom heb ik de artikels, welke geheel of gedeeltelijk tot zijn handschrift behooren, met een sterretje (*) geteekend. Indien de woorden, door hem behandeld, in een of meer der opgenoemde idiotica voorkomen, heb ik zulks, gelijk bij al de andere, achter zijne artikels aangeduid.

De woorden en voorbeelden door TUERLINCKX naar de volksuitspraak voorgesteld, heb ik met hunne Hagelandsche spelling bewaard, opdat de meest mogelijke overeenkomst besta

tusschen zijne *Bijvoegsels* en zijne *Bijdrage*. De voorbeelden, die, om de duidelijkheid te bevorderen, door mij bij zijne artikels gevoegd zijn, en die welke de door mij geleverde artikels ophelderen, zijn, op enkele uitzonderingen na, volgens de algemeen aangenomen uitspraak geschreven.

Het is mij aangenaam hier mijnen dank te betuigen aan mijnen eerw. Vriend en Collega Pastoor J. BOLS, die de goedheid gehad heeft de drukproeven na te lezen, en mij te dier gelegenheid bevestigd heeft, dat de negen tienden der opgenomen woorden ook te Werchter, zijne geboorteplaats, gehoord worden.

De gebruikelijke verkortingen zijn overeenkomstig met de lijst door TUERLINCKX aan het hoofd zijner *Bijdrage* geplaatst.

Als Inleiding en tot vollediging van de *Inleiding* zijner *Bijdrage* geef ik de stof eener voordracht, door hem, had hij eenige dagen langer mogen leven, in de ZUIDNEDERLANDSCHE MAAJSCHAPPIJ VAN TAALKUNDE te houden : **Eenige Eigenaardigheden uit de Hagelandsche Volksspraak.**

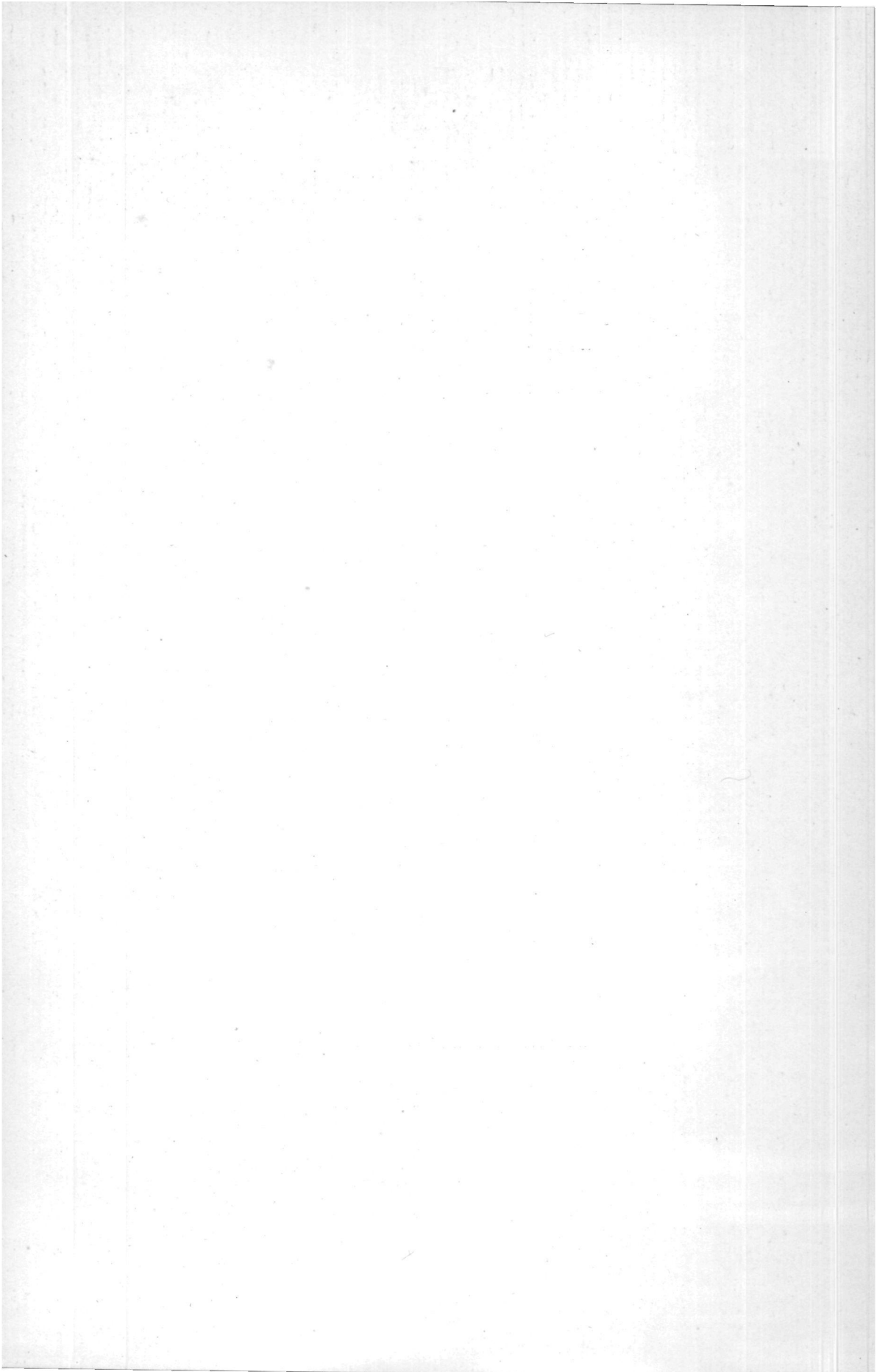
Moge onze gezamenlijke arbeid dienen om in zake van Dietsche taal aan Zuid-Nederland zijne natuurlijk rechten weer te doen geven.

D. CLAES.

Bijgevoegde lijst van gebruikte verkortingen.

DE BO, voorgesteld door	D.
RUTTEN, voorgesteld door	R.
CORNELISSEN EN VERVLIET, voorgesteld door	C.
AMAAT JOOS voorgesteld door	J. tot WAAR.
SCHUERMANS' Bijvoegsel, voorgesteld door	S. B.
HOEUFFT, voorgesteld door	HFT.
MOLEMA, » »	MOL.
KILIAEN, » »	K.
LIJST <i>van bij Kiliaen geboekte en in Zuid-Nederland voorkomende woorden, die in de hedendaagsche woordenboeken niet opgenomen, of onvolledig verklaard zijn</i> , — voorgesteld door	L.
HEREMANS' Woordenboek » »	HER.

N. B. Waar de Woordenlijst een ander geslacht opgeeft, staat dit in de artikels van TUERLINCKX, gelijk in de BIJDRAGE, tusschen haakjes, b. v. « GALON, z. (o.) m. », d. w. z. GALON, dat volgens de WDL. onz. is, is hier mnl.



EENIGE EIGENAARDIGHEDEN

UIT DE

HAGELANDSCHE VOLKSSPRAAK.

a) De namen der dagen, in eenen bepaalden zin gebruikt, nemen het bepalend lidwoord aan. *Hijen es de Zondag hie geweest.* (Hij is laatstleden Zondag hier geweest) — *Komt de gij nou den Dijkstraag?* (Welnu, komt gij aanstaanden Dinsdag?)

In sommige dorpen zegt men **e**, **en**, in plaats van **de**, **den**. *Wacht tot e Goëinstag.* (Wacht tot aanstaanden Woensdag.) — *Het zal en Donnestag i jouër wodde...* (Het zal toekomenden Donderdag een jaar worden...)

b) MEERVOUD. De dubbele meervoudsvorm komt in merkelijke woorden voor. *Gemäntes* (gemeenten), *gewintes* (gewoonten), *hummes* (hemden), *ziktes* (ziekten), *hout*, *houtes* (stukken hout).

Een zeker getal woorden, die in geijkte taal hun meervoud op **n** of **en** vormen, vormen dit in 't Hageland op **s** of **es**. — *Berr(i)ë*, *berr(i)ës*; *brouë*, *brouës* (braai, braaien); *brocëd*, *broeës* (brood, brooden); *drouëd*, *drouës* (draad, draden); *huëd*, *huës* (hoofd, hoofden); *hoed*, *hoëics*; *joëffrouw*, *joëffrouws* (juffrouw, juffrouwen); *kamizool*, *kamizoils*; *kää*, *kääs* (kei, keien); *koeë*, *koeës* (kooi, kooien); *kiel*, *kils*, ook *kiele(n)*; *lint*, *linnes*; *mää*, *määs* (mei, loovertak, meien); *mouw*, *mouwë* — ook *mouä*; *nouët*, *nouës* — ook *nouëte* (naad,

naden); *rad, roas* — ook *roaze* en *roare*; *scha, schaas*, ook *schou, schous* (schouw, schouwen); *schää, schääs* (schi, scheien); *sprää, sprääs* (sprei, spreien); *schoeët, schoeës* (schoot, schooten); *wää, wääs* (weide, weiden); *zouëd, zouës* (zaad, zaden).

De woorden op **nd** en **md** verliezen in 't meervoud de **d**. *Band, banne* — ook *ban* en *baan*; *brand, branne*: *bömd, bömme* (beemd, beemden); *grond, gronne* en *gron*; *hand, hanne* — ook *han* en *haan*; *hond, honne* — ook *hon*; *kind, kinjere*; *pand, panne* — *pan* en *paan*; *pond, ponne* — ook *pon*; *rind, rinnes* — ook *rinjes* (rund, runders); *tand, tanne* — ook *tan* en *taan*; *wind, winne*.

Zulks is het geval niet met de woorden op **nt**. *Lint*, echter, wordt *linnes* naast *linte*.

Koei en *varke* veranderen niet in 't meervoud.

c) Vele werkwoordelijke stammen komen als man. zelfstnw. voor : *As ter oëp zijne klap es, en wit ter ni van uit te schië*. (Als hij op zijnen klap is, en weet hij niet van uit te scheiden.) *Ze es wier oëp heure groëm*. (Zij is wederom op haren grom)

Sommige zulker stammen worden als vrouwelijke persoonsnamen gebezigd. *Da wijf es in iëste schriëf*. (Dat wijf is eene eerste schreeuwster.) 't *Es in' rächte schrab*. ('t Is eene oprechte schrabster.) *In' rammel, in' raddel, in' roëf* (die bij 't voederhalen uitroft, uitrukt, afrukt, ook wat ze niet mag), *in' kwääk* (kwaakster), *in' kroëës* (klaagster), *in' sucëp*, *in' sneuk* (snuffelaarster), *in' kräts* (krawwster), *in' schääär* (die bij 't voederhalen maar bijeenschart, of zij 't mag of niet).

d) De **b** verandert soms in **p** en omgekeerd.

Dippe (dubben); *dabber* (dapper); *flab* (flap); *grab* (grap).

De *d* gaat weleens in *t* over.

Blont, *inne blonte* (een blonde); *in' bruit, bruile* (bruid, bruiden); *glättig* (glad); *goetighäd* (goedheid) *hät, hätte, hättighäd* (hard, harde, hardheid); *kouëtighäd* (kwaadheid); *moat, moate* (meid, meiden); *nouët, nouëte, nouës* (naad, naden); *locët, locëte* (lood, looden); *moetig* (moedig).

Omgekeerd heeft men *bedodde* (bedotten), *alle hage schudde wind* (alle hage schutten wind). (1)

l verwisselt meermaals met **r** en omgekeerd.

Cijfele (cijferen), *dölleper* (dorpel), *doëinkel* (donker), *duker* (duivel), *genijvel* (jenever), *göllegere* (gorgelen), *hamel* (hamer), *(h)ällever* (armvol), *kellever* (kervel), *leper* (lepel), *melleger* (mergel), *mällever* (marmer), *ölleger* (orgel), *roal* (raar), *sleuter* (sleutel), *sulleker* (zurkel), *vleuger* (vlegel, vleugel).

n en **l** verwisselen weleens.

Anderheilige (Allerheiligen), *Anderziele*, *antroase* (alterasie), *antrecre* (altereeren), *milled* (midden), *reëgel*, *reëgele* (regen, regenen), *wagel* (wagen), *zächcle* (zegenen), *västelouëved* (vastenavond).

Hetzelfde heeft plaats met **m** en **n**.

Ontrint (omtrent), hier en daar *beschand* (beschaamd), *vässem* (bij KIL. versene), *zäüsem* (zeisen).

Ook met **m** en **l**.

Bliksem (belegsel, schouderstuk van een hemd of eenen kiel), *blutsel* (bloesem van graan), *breusem* (breuzel), *däüsem* (dissel eens wagens), *reeësem* (reesel).

r komt ook wel in de plaats van **n**.

Deëger (degen), *dcëker* (deken), *tiëker* (2) (teeken),

(1) Heïn van Aken, een dichter uit de 14^e eeuw, schreef :

* Ende waer dats die heï ige kerke heeft noet, — Suldise *beschuiden*, ende staen in staden. *

(2) Een stokje om bij 't lezen de letters of woorden in het boek aan te wijzen.

tiëkere (ook *tiëkele*), *tiëkerçer*, *tiëkering*, *aftiëkerç*, *beteëkere*) *kärf* (kennef, kennewe).

k = **t** in *winkele* (wentelen).

k = **v** in *duker* (duivel).

g = **v** in *vrijge* (wrijven) (Tienen).

ng = **nd** in *linge* (lendenen); *ringes* (runders), *ing* (eind), *ting* (tiende), *vinge* (vinden), *winge* (winden), *zung* (zonde) in de uitdrukking : 't *Es zung!* 't is jammer!

De **g** is algemeen in 't Hageland een ruischmedeklinker (fricatief) of verzachte *ch*; in sommige gevallen echter is zij slagmedeklinker of verzachte *k*, ja, gaat wel tot *k* over.

Palataal is de *g*, bij de zuidergrens, in eenige woorden, als *pag*, *zog*, *rug*; *seg* (*zeg*, imp. van *zeggen*).

In *k* gaat de *g*, als slotmedeklinker, veelal over achter *n* : *Dink* (ding), *dwank* (dwang), *gank* (gang), *hank* (hang), *jonk*, *junk* (jong), *lank* (lang), *linksel* (lengsel), *rink* (ring), *vank* (vang).

Ook heeft men *blouesbalk* (blaasbalg), *truk* (terug), *leksel* (legselsel, plank in eene kast, een winkelgestel, schap, het Fr. *rayon*), *bleksem* (belegselsel, lap op eenen kiel of op een hemd boven de schouders), *wak*, *kwak* (van waggelen, week, log, lilachtig).

De ww. op *ngen* verscherpen *ng* tot *nk* in den 2ⁿ pers. en in den 3ⁿ pers. enk. van den pres. en zoo 't werkw. sterk is, in heel den imperf.

Ich bring, *ge brinkt*, *hije brinkt*.

Ich dwing, *ge dwinkt*, *hije dwinkt*. *Ich dwonk*, *ge dwonkt*, *hije dwonk*, *we dwonke*...

Ich spring, *ge sprinkt*, *hije sprinkt*.

Ich spronk, *ge spronkt*, *hije spronk*, *we spronke*...

Ich gonk (ging), *ge gonkt*, *hije gonk*, *we gonke*...

Ich hang, *ge hankt*, *hijen hankt*.

Ich honk, *ge honkt*, *hijen honk*, *we honke*...

Het achtervoegsel *ing* wordt doorgaans in 't enk. *ink* uitgesproken. *Heërink, keunink, grondelink, huurlink, pouëlink, rapelink...*; maar in 't mv. : *heëringe, keuninge, grondelinge, huurlie, pouëlinge...*

De *r* valt regelmatig weg in de woorden op *rd, rt, rs, rst* : *köt* (kort), *bös* (beurs), *schös* (schors), *peüd* (peerd), *steüt* (steert), *kötse* (koorts), *böst* (borst). — In andere woorden gebeurt dit zelden; evenwel heeft men : *bru* (broer), *bon* (bron), *douë* (daar), *hie* (hier), *ma* (maar, als tusschenw.), *moeë, woeë* (waar), *ni wä?* (niet waar?), *vannië* (wanneer).

e) In samenstellingen hoort men dikwijls eene *s* als verbindingsletter, waar in de boekentaal ófwel geene verbindingsletter, ófwel *e* of *en* voorkomt.

Eädsbojem (aardbodem), *eädsvül* (aardveil), *wierocëksdoeës* (wieroekdoos), *wieroeëksvat* (wieroekvat), *peüdskop* (paardekop), *peüdspoeët*, *peüdstand*, *peüdsleër*,... *hondsnaam, hondsnest*... *schopsleër* (schapenleder), *schopsvliës, schopsmelk* (schapenmelk),... *kaksbeën* (kaakbeen).

f) Het achtervoegsel *er* vormt namen van vrouwelijke wezens of zulke, die zoowel vrouwelijk als mannelijk kunnen zijn. Die namen zijn echter van 't mannelijk geslacht.

Da masken es inne goeie liëder. (Dat meisje is een goede leerder.)

Dij koei es inne goeie groazer. (Die koe is een goede grazer.)

Dij vrouw es inne felle koatspelder. (Die vrouw is een felle kaartspeler.)

Dij koei es inne goeie melkgeëver.

Raper is een persoon, mannelijke of vrouwelijke, die tijdens den aardappelooft de uitgesteken aardappels opraapt. *We gouën oan os petäte met drij steki(r)s en zes rape(r)s.* (We gaan aan onze patatten met drij stekers en zes rapers.)

Strouëllocëper (straatlooper, straatloopster.)

Voëierhändler (iemand die, in bosschen, velden of weiden, voeder gaat zoeken voor 't vee); *voëierplukker*, *voëierstekker*.

g) Het achtervoegsel *ryj*, bij den naam van sommige eetwaren, beteekent de hiervan bereide spijs. *Kuëlerij*, *melkerij*, *pänscryj*, *potüzerij*, *papperij*. (Spijze bestaande uit koolen, melk, pens, groenten, pap.)

h) *Biesem*, *zäüsem*, *piering*, *roesel*, staat voor bies, zeis, pier, roest.

i) Zonderlinge uitdrukkingen.

Wij werke bij deze klüemaker, schoenmaker, smid,... wij laten dezen kleermaker,... voor ons werken.

Wij bakke bij N.; N bakt voor ons.

Wij bläuke bij Jäfke; Wij laten ons linnen op Jetkes bleek bleeken.

Ich en wou nog vör gin rijf frang, dat 't vandaag reëgelde, zocë güären as ich güld zien. (Ik en wilde nog voor geene vijf frank, dat het vandaag regende, zoo geerne als ik geld zie — hoe geerne ik ook geld zie, hoeveel ik ook van geld houde.)

We en hümme wel ginne grocëlen euwerschot, ma we koëinne toch zocëwel meedoen as inander, zocë en es het ni. (Wij en hebben wel geen en grooten overschot, maar wij kunnen toch zoowel meedoen als eenander, zoo en is het niet, dat wij zulks niet zouden kunnen doen.)

Ich, in mijn onnuëzelighüd hum gezeed, wa da'ch van de zaak wiët, en gouët ter 't achter mijnen rug ni vrumbabbelen! (Ik, in mijne onnoozeligheid — eenvoudigheid — zeg hem, wat ik van de zaak weet, en gaat hij 't achter mijnen rug niet weerom — terugzeggen! — Ik heb de eenvoudigheid van hem te zeggen, wat ik van de zaak weet, en achter mijnen rug gaat hij 't overbrieven.)

We wöere zocë van 't iën en 't ander oan 't spreke, en ich hum gezeed, moëveul da'ch vör da peüd geboien ha, en da'ch 't zeker pääsdc te hämme; gouët ter 't mich achter mijnen rug ni onderkocëpe! (Wij waren zoo van 't een en 't ander aan 't spreken, en ik hem gezegd, hoeveel ik voor dat peerd geboden had, en dat ik het zeker peinsde te hebben; gaat hij het mij achter mijnen rug niet onderkoopen!)

't Brandt toch ni, da de gij zocë heëstic zigt, och moëit de gij nouë 't hocë gouën? ('t Brandt toch niet, dat gij zoo haastig zigt, of moet gij naar 't hooi gaan? — Gij zigt zoo haastig (om te vertrekken), alsof 't brandde; of moet gij misschien gaan in 't hooi werken?)

Iet van niks (Iets van niets), zeer weinig.

Ze hämme zocë i bekke land, ala, ict van niks. (Ze hebben zool een beetje land, maar 't is zeer weinig.)

Was ter nog al volk? — *Iet van niks.*

Es ter nog al ürg zik? — 't *Es ict van niks.* (Is hij nog al erg ziek? — 't Beteekent niets.)

j) *Dubbelspreuken.*

Hals ewer kop, — huëd ewer gat, — hoppelkop(pele) — den trap afvalle. (Hoofd over kop.)

Ze en hee niks um och oan. (Ze en heeft niets om of aan.) Zij heeft schier geene kleeren aan 't lijf.

Ich zou schudden en beven, as ich het zien.

Ka en älländen uitstouën. (Koû en ellende uitstaan.)

Van toeten och blouëze wiëte. (Van toeten of blazen weten.) Van iets geheel onkundig zijn.

Zin och moed hämme. (Zin noch moed hebben.) Moedeloos zijn.

Ni mië koëinnen härmen och gedure. (Niet meer kunnen hermen of geduren.) Ten hoogste onrustig zijn. Een onweersaanbaar verlangen naar iets hebben

Van iemand, klein en verneuteld, zegt men : *'t Es mär kop en gat. 't Es noch gette* (gegeter) *noch mcégenomen.*

Van iets, dat men gansch niet begrijpt, zegt men : *Ich en kain ter kop och stät oan krije.*

Eene groote verbazing drukt men uit door : *Han en voet slouë.*

't Was altijd i vies krouëm gewcëst; alle man sloeg han en voet, toen ze huëde dat ter gink Trappist wodde. ('t Was altijd een vies kraam — een guit — geweest; alle man sloeg handen en voeten, toen men hoorde, dat hij ging Trappist worden.)

Düüt ins hand och vinger oan mich steke! Durf eens hand of vinger aan mij steken!

Hölp en mouët schriëve. (Hulp en moord schreeuwen.)

Iemand deur küüs en stiëne prijze (door keien en steenen prijzen), is hem bovenmatig loven.

Om te ontkennen, dat men van iets getuigen geweest is, of dat men iets gedaan heeft, zegt men : *Ich en zjñ ter oan och ontrint gewcëst!* (Ik en ben er noch aan noch omtrent geweest!)

Eene volledige onverschilligheid omtrent iets wordt uitgedrukt door :

Ich en hüm ter kaad och wärm van. (Ik en heb er kou noch warm van.)

Dat en hodt och en bingt ni, (dat en houdt noch en bindt niet,) dat hangt niet aaneen.

Van iemand, die niet in toom te houden is, zegt men : *Douë en es houven och bingen oan.* (Daar en is houden noch binden aan.)

Douë en es huëren och verbiën oan, (daar en is hooren noch verbieden aan,) — *douë en es huëren och zeggen oen,* (daar en is hooren noch zeggen aan,) — *douë en es zeggen och doen oan,* (daar en is zeggen noch

doen aan,) zoo klaagt eene moeder over onwillige kinderen.

Doa (*daar*) wodt zoëveul gezeed moeë (*of* doa, *waar*) köster och pastoor gin (*scene*) ting (*tiende*) van hee(t) (*heeft*), waar geen schijn van is.

Ziet dije douë inne kiër be kniën en ellebogen oëp de touëfel ligge! roept eene moeder haren zoon toe.

Na en gierig zijn, zeer spaarzaam.

Douë en es schijn och appränce van! (Daar en is schijn of apparencie van!) verdedigt zich een betichte.

Da klää masken es in' ürg dink : zij zou heur groët bru verrouëen en verkocëpe en levere dat ter me zijne neus ter bij stouët. (Dat klein meisje is een erg ding : zij zou haar grooten broer verraden en verkoopen, en leveren, dat hij er met zijnen neus bij staat.) Zij is veel slimmer dan haar broeder.

Ich en wil het onder stoelen och banken stöcke, ik en wil het niet verduiken.

Nou moët te gij kiezen och düüle (nu moet gij kiezen of deelen), nu moet gij eene besluit nemen.

Da männeken es wel zeve kiëre kroëmp en schiëf! (Dat manneken is wel zeven keeren krom en scheef.)

Ze en doen ni annes as pakken en stöcle, as pakken en schüäre, as stölen en rocëve.

Ze en doen ni annes as doëffen en slouë.

toëkken en slouë.

pitsen en slouë.

vächten en slouë.

krabben en schüäre.

krabben en krütse.

pitsen en krabbe.

bijten en krabbe.

stampen en slouë.

k) Alliteratie in zegswijzen en spreekwoorden.

Bakken en brouen en lukt of lökt ni altijd cève

goed, wordt gezegd, als 't brood niet goed gelukt is.

Mocë de brouer es, kain de bäkker ni zijn, (waar de brouwer is, kan de bakker niet zijn), die veel drinkt, eet niet veel.

't Moëit bästen och buëge.

't Es inne bisboëil, een geharrewar.

Beëter benijd as beklaagd.

Behoat en benijd wodde.

Begroëmd en begrousd wodde. (Begromd en begrauwd worden)

Deur dik en dun loeëpe, — *deur moos en moeras.*

Van duvel och doeëd wiëte.

Drib-drab, — *trip-trap*, getrappel.

Dobbel en dik, overvloedig.

Hinger en hij (ginds en hier). *Douë stouët hinger en hij mür in houër ni mië oëp zijne kop.* — Ook *hinger en doa.*

Hot en häär, rechts en links. — Uit de voermanstaal.

Ich häm den hiëlen dag hot en häär geloeëpen, en 't en es oan niks geköt.

Klagen en kroëze, *klagen en kruëne* (kreunen).

Gibberen en gabberen, aanhoudend lachen.

Zijn klikken en klakke bediënpakke.

Kringele-krangele; — *krungele-krangele*, in kronkels.

Lijf en lee genoëg hämme, kloek zijn van ledematen.

Lijf um leëve (lijf om leven), geweldig. *Hije stree lijf um leëve*, hij ontkende het met kracht.

Dij lui es moëit loeës zijn.

Kruis en kras. *Da hout lee kruis en kras deuriën.* *Hij lupt alle kante kruis en kras deur.* — Zegswijze: *Hokus-pokus-pas!* *Boer, doe(d) oer goar* (sluitboom) *open, och ich locëp kruis en kras deur oer boëkwü* (boekwei).

Kip-kap, gehakt vleesch.

Laf en leuzig weër.

Inne mins moëit de ganschigen dag slüüpen en sleure, klaagt eene werkvrouw.

Nikken en nüäge, herhaaldelijk en overdreven beleefd groeten.

Piepelepa, tuimeling over het hoofd. Ook *hoëp-pelentijs*.

Hijen en doet den hiëlen dag ni annes as püüzen en prakkezceren.

Pikken en pakke.

Rotsen en rijen.

Rond-rink, rommedom.

Rinkranke. *Ik hem doa wel iet van huëre rinkranke*, ik heb daar wel iets van hooren fluisteren.

't Es al wa räppig en ruig is (fr. *poycux*).

Snuffelen en sneuke.

Zonder taal och tiëker.

Wier en wäg, ook *wëg en wier*.

De wind doet de bocëme wiewouë.

Da es al zocë aad en stijf, en toch den hiëlen dag werreken en wule.

Ziëk en zuchtig zÿn.

't Es zak nouë zouëd, — 't es soëp nouë 't kummeke, — 't es zoer kuëlen en ka pap, de eene is niet beter dan de andere.

l) Berijmde uitdrukkingen.

Drinken en schinke.

Drinken en klinke.

Groëmmen en broëmmen.

Gerekt en gestrekt ligge.

Genutst en geblutst.

Haps-snaps, in groote haast. *Hije pakte haps-snaps intege beten, en douëbij eweg*.

Douë en bleef hädler och spädler ni mië ewer.

Hobbel sjobbel.

Hokketokken, hossebossen.

Houen en krouc, bedektelijk verwijtingen doen.

Bij hulten en bulte, oneffen.

Hodderen en boddere.

Hodderen en schoddere. — Freq. van hotten en schudden.

Kliën en rië. Eig. iemand aankleeden en gereed maken.

Moëiten es bedwank, en huilen is kingerczank, wordt in de kinderwereld gebruikt om aan te duiden, dat zeker iets moet verricht worden, en geen tegenstribbelen kan dienen.

Poëffen en stoëffe, pochen.

Röchelen en böchele.

Stank vör dank.

Schrijven en wrijve.

Vodden en klodde, kleeren.

Vöddekes en töddekes, beuzelarijen.

Ruren och trure, verroeren. — *E kind moët ruren och trure,* een kind dat geen leven maakt, is ziek.

Läk het douë wouët en drouët. (Lijk het daar waait en draait.)

Läk het douë gouët en drouët.

Gouën en stouën.

m) Vergelijkingen.

Hije schriäft och ter in e müs honk. (Hij schrecuwt alsof hij in een mes hing.)

och ze hum de keël afsneë.

och ze hum leëftig het vel afdeë.

och ze hum rabrakte.

och ze hum doeëd deë.

lak i mager värreke.

Vloëke läk inne ketter.

Drinke läk innen tempelier.

*Zoe bliëk as in' doeëd.
as 'nen doëk.*
Zoeë blaaf (blauw) as in' schailder (schalie).
Zoeë bruin as in' kastaing.
Zoeë stil — braaf — as i länmeke.
Zoeë blij as inne zot.
Zoeë blind as inne mol.
Zoeë bot as in' hak.
Zoeë doënkkel as 'ne balk.
Zoeë druëg as baint, as poeier.
Zoeë fijn as zij.
Zoeë gauw as inne wind, — as de bloare (dij) wouë.
Zoeë rap id.
Zoeë gruun as groas, as poor.
Zoeë grijs as in' duif.
Zouë kleër as den dag.
Zoeë kouët as in häks, as innen duvel.
*Te lillik (leelijk) vör doeëd te doen, — vör høl-
lepe te dondere, — vör veur den duvel te danse.*
Te stoëm vör in de grond te slouë.
